

Oikeusalan tulostaulu 2023

Kokous

-

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio on 08.06.2023 julkaissut vuosittaisen tiedonannon (KOM(2023)309) Euroopan unionin oikeusalan tulostaulusta. Komissio on julkaissut tulostaulua vuodesta 2013 alkaen. Tulostaulussa esitetään vertaileva yleiskatsaus jäsenvaltioiden oikeuslaitosten tehokkuudesta, laadusta ja riippumattomuudesta, ja se on yksi EU:n välineistä, joilla tuetaan EU:n oikeusvaltioperiaatteen noudattamista.

Suomen kanta

Demokratia, oikeusvaltioperiaate sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat unionin toiminnan perusta, ja niitä edistetään kokonaisvaltaisesti. Niiden käytännön toimeenpano on jäsenvaltioiden keskinäisen luottamuksen perusta. Vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuvan oikeudellisen yhteistyön edellytyksenä on jäsenvaltioiden keskinäinen luottamus toistensa oikeusjärjestelmiin.

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi edistää oikeusvaltioperiaatteen toteutumista sekä korruption torjuntaa EU:ssa. Suomi edistää kaikessa toiminnassaan demokratian, kansalaisyhteiskunnan, perus- ja ihmisoikeuksien sekä oikeusvaltion periaatteita.

Suomi pitää oikeusalan tulostaulua tarpeellisena välineenä, jolla voidaan tarkastella ja vertailla jäsenvaltioiden oikeuslaitosten tehokkuutta, laatua ja riippumattomuutta. Tulostaululla on keskeinen rooli hyvien käytäntöjen edistämisessä, ja se helpottaa oikeuslaitosten haasteiden, uudistusten ja kehityksen seuraamista. Oikeusalan tulostaulu tarjoaa keskeistä informaatiota oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen tilasta jäsenvaltioissa, ja se auttaa vahvistamaan periaatteen noudattamista. Se on tärkeä komission oikeusvaltioreportoinnin lähde.

Oikeuslaitoksen tehtävänä on antaa oikeusturvaa, ja jokaisen oikeus saada asiansa käsiteltäväksi tuomioistuimessa sekä oikeudenmukainen oikeudenkäynti kuuluvat jokaisen perusoikeuksiin. Oikeuslaitoksen riippumattomuus ja kansalaisten luottamus sen toimintaan ovat yhteiskunnan peruspilareita. Suomi korostaa komission tavoin tehokkaiden oikeuslaitosten merkitystä myös EU-lainsäädännön täytäntöönpanossa sekä oikeusvaltioperiaatteen ja unionin yhteisten arvojen ylläpitämisessä. EU:n hajautetussa lainkäyttöjärjestelmässä kansalliset tuomioistuimet tarjoavat ensi kädessä suojaa EU-oikeudessa turvatuille oikeuksille. Tehokas, laadukas ja riippumaton oikeuslaitos myös vahvistaa luottamusta ja rakentaa yritystoiminnalle suotuisaa toimintaympäristöä.

Tulostaulussa esitettyjen maakohtaisten tulosten vertailukelpoisuuden kannalta on tärkeää, että käytetyt tutkimusmenetelmät ovat mahdollisimman yhtenäisiä ja luotettavia, tutkimuskysymykset mahdollisimman yksiselitteisiä ja käytettävät indikaattorit selkeitä.

Pääasiallinen sisältö

Oikeusalan tulostaulussa esitetään vuosittain yleiskatsaus indikaattoreihin, joilla tarkastellaan oikeuslaitosten keskeisiä ominaisuuksia: tehokkuutta, laatua ja riippumattomuutta. Tulostaulun tarkoituksena on auttaa EU:ta ja sen jäsenvaltioita parantamaan kansallisten oikeuslaitosten toimivuutta. Oikeuslaitoksia ei aseteta tulostaulussa paremmuusjärjestykseen. Tehokkuus, laatu ja riippumattomuus ovat hyvin toimivan oikeuslaitoksen tärkeimmät osatekijät, ja tulostaulussa esitetään niitä kaikkia koskevia indikaattoreita.

Vuoden 2023 tulostaulussa vahvistetaan edelleen tehokkuuden, laadun ja riippumattomuuden ”liiketoiminnallista ulottuvuutta”, sillä se sisältää uusia tietoja korruptiontorjunnan tehokkuudesta sekä päivitettyjä tietoja hallinnollisia päätöksiä koskevista oikeudellisista takeista ja tietoja investointisuojaan kohtaan tunnetusta luottamuksesta. Vuoden 2023 tulostaulussa uutena tarkastelun kohteena ovat myös oikeussuojan saatavuutta koskevat erityisjärjestelyt syrjinnän vaarassa olevien henkilöiden, ikääntyneiden henkilöiden sekä naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan uhrien osalta. Tulostaulussa myös esitetään, miten oikeuslaitosten toiminnan tehokkuus on alkanut palautua covid-19-pandemian vaikutuksista.

Oikeuslaitosuudistusten kehitys vuonna 2022

Vuonna 2022 prosessioikeus säilyi erityisen huomion kohteena monissa jäsenvaltioissa, ja sitä koskevia lainsäädäntötoimia oli joko meneillään tai suunnitteilla runsaasti. Suuri osa vuonna 2021 suunnitteilla olleesta tieto- ja viestintätekniikan käyttöä oikeuslaitoksissa koskevasta lainsäädännöstä hyväksyttiin vuonna 2022. Tuomioistuinten hallintoa koskevia edellisvuosien toimenpiteitä jatkettiin vuonna 2022. Neljä jäsenvaltiota suunnittelee tekoälyn käyttöä oikeuslaitoksissaan, mutta lainsäädäntöä tällä alalla ei annettu vuonna 2022. Yleiskatsaus vahvistaa havainnon siitä, että oikeuslaitoksen uudistaminen vie aikaa: sen jälkeen, kun uudistuksista on tiedotettu ensimmäisen kerran, saattaa kestää useita vuosia, ennen kuin lainsäädäntö- ja sääntelytoimet hyväksytään ja toteutetaan käytännössä.

Oikeuslaitosten tehokkuus

Oikeuslaitosten tehokkuutta kuvataan asioiden selvityssastetta, vireillä olevien asioiden määrää ja oikeudenkäyntien arvioitua kestoa koskevilla indikaattoreilla. *Selvityssasteen* avulla arvioidaan, suoriutuuko tuomioistuin uusien asioiden käsittelystä. 100 prosentin tai sitä suurempi selvityssaste tarkoittaa, että oikeuslaitos pystyy ratkaisemaan ainakin käsiteltäväksi tulevia asioita vastaavan määrän asioita. Alle 100 prosentin selvityssaste

tarkoittaa, että tuomioistuimet ratkaisevat vähemmän asioita kuin niiden käsiteltäväksi tulee.

Vuonna 2021 selvitysaste säilyi hyvänä lähes kaikissa jäsenvaltioissa, eli yleisesti ottaen tuomioistuimet pystyvät käsittelemään niiden käsiteltäväksi saapuvat asiat. Hallinto-oikeudellisten asioiden selvitysaste vaihteli enemmän kuin siviili- ja kauppaoikeudellisten asioiden selvitysaste. Suomessa selvitysaste oli noin 100 prosenttia kaikissa vertailuissa asiaryhmissä. (Kaaviot 10-12)

Vireillä olevien asioiden määrällä tarkoitetaan kyseisen vuoden lopussa käsittelemättä olevien asioiden määrää. Vireillä olevien asioiden määrä vaikuttaa myös käsittelyaikaan.

Jäsenvaltioiden väliset erot ovat varsin suuria. Suomessa vireillä olevien asioiden määrä on pysynyt tasaisena. Jäsenvaltioista, joista tietoja on saatu, ensimmäisessä oikeusasteessa vireillä olevien siviili- ja kauppaoikeudellisten riita-asioiden määrä sataa asukasta kohden on Suomessa vertailun pienin. Ensimmäisessä oikeusasteessa vireillä olevien hallinto-oikeudellisten asioiden määrä sataa asukasta kohden on Suomessa vertailun keskitasoa. (Kaaviot 13 – 15)

Tiedot menettelyjen keskimääräisestä kestosta joillakin EU:n lainsäädännön yksittäisillä aloilla antavat tarkemman käsityksen oikeuslaitosten toiminnasta konkreettisissa elinkeinoelämään liittyvissä asioissa. Vuoden 2023 tulostaulussa nämä alat ovat: kilpailuasiat, sähköinen viestintä, EU-tavaramerkin loukkaus, kuluttajansuoja, rahanpesu ja korruptio (lahjonta). (Kaaviot 16 – 23)

Yleisesti ottaen tehokkuus palautui vuonna 2021 vuoden 2019 tasolle. Tulostaulussa on todettu tämän osoittavan, että jäsenvaltioissa käyttöön otetut erilaiset hybridi- ja verkko-työskentelyjärjestelyt vaikuttivat siihen, että tuomioistuimet pysyivät vuonna 2021 toimintakykyisinä edelleen käynnissä olleesta covid 19 -pandemiasta huolimatta.

Korruption torjuntaan liittyviä menettelyjä käsittelevä osio on lisätty vuoden 2023 tulostauluun kuudenneksi oikeuslaitosten tehokkuutta koskevia yleisiä tietoja täydentäväksi yksittäiseksi alaksi.

Korruptiolla on useita talouskasvun ja markkinoiden toimintaan sekä sosiaaliseen yhdenvertaisuuteen liittyviä negatiivisia vaikutuksia.

Korruptio on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 83 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu erityisen vakava rikos. Komissio on 3.5.2023 hyväksynyt ehdotuksen direktiiviksi korruption torjunnasta (COM(2023) 234) ja yhteisen tiedonannon korruption torjunnasta (JOIN(2023) 12 final). Direktiiviehdotuksessa vahvistettaisiin säännöt, joilla ajantasaistetaan ja yhdenmukaistetaan korruptiorikosten määritelmiä ja rangaistuksia sen varmistamiseksi, että käytössä on korkeatasoisia rikosoikeudellisia välineitä korruptiorikosten torjumiseksi, korruption ehkäisemiseksi ja täytäntöönpanon tehostamiseksi. Valtioneuvosto on 21.9.2023 antanut ehdotuksesta eduskunnalle U-kirjelmän U 48/2023 vp.

Piilorikollisuuden suuren osuuden vuoksi korruptiota on vaikea torjua ja tapausten määrää on vaikeaa arvioida. Tulostaulussa esitetään yhden korruption muodon, lahjonnan, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin käsittelyjen keskimääräisiä kestoajkoja. Jäsenvaltioiden väliset erot vuonna 2021 olivat varsin suuria. Jäsenvaltioissa, joista tietoja on saatu, käsittelyajat vaihtelivat noin 100 ja 800 päivän välillä. Suomessa käsittelyaika oli kolmanneksi alhaisin, noin 150 päivää. (Kaavio 23)

Oikeuslaitosten laatu

Oikeuslaitosten toiminnan laatua voidaan arvioida monin tavoin. EU:n oikeusalan vuoden 2023 tulostaulussa tarkastellaan aiempien tulostaulujen tapaan tekijöitä, joita pidetään yleisesti tärkeinä pyrittäessä parantamaan oikeudenkäytön laatua. Nämä tekijät jakautuvat neljään ryhmään: 1) kansalaisten ja yritysten oikeussuojan saatavuus, 2) riittävät taloudelliset ja henkilöresurssit, 3) arviointivälineiden käyttö ja 4) digitalisaatio.

Oikeussuojan saatavuus on tärkeää oikeusketjun kaikissa vaiheissa. Saatavuutta kuvataan tulostaulussa muun muassa oikeusapua, oikeudenkäyntimaksuja sekä vaihtoehtoisten riidanratkaisumenettelyjen käytön edistämistä ja kannustimia koskevilla indikaattoreilla. (Kaaviot 24 – 26)

Oikeusavun saaminen on EU:n perusoikeuskirjassa vahvistettu perusoikeus. Se mahdollistaa oikeussuojan saannin niille, jotka eivät kykenisi vastaamaan oikeudenkäyntikuluista. Tulostaulussa verrataan oikeusavun myöntämisen tuloeroja suhteessa kutakin jäsenvaltiota koskevaan Eurostatin köyhyysrajaan. Esimerkiksi Suomessa ei välttämättä ole oikeutta täysimääräiseen oikeusapuun, vaikka tulot ovat alle köyhyysrajan, mutta osittaista oikeusapua voi saada tulojen ollessa yli köyhyysrajan. Lisäksi tulostaulusta ilmenee, että oikeudenkäyntimaksu oikeudenkäynnin vireillepanosta arvoltaan vähäistä vaatimusta koskevassa asiassa oli Suomessa vertailun korkein.

Oikeussuojan saatavuutta koskevien erityisjärjestelyjen kohdassa on tarkasteltu muun muassa syrjinnän vaarassa olevien henkilöiden ja ikääntyneiden henkilöiden oikeussuojan saatavuutta koskevia erityisjärjestelyjä, naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan uhreja koskevia erityisjärjestelyjä sekä lapsen huomioon ottavia menettelyjä. Syrjinnän vaarassa olevien henkilöiden ja ikääntyneiden henkilöiden oikeussuojan saatavuutta mitattiin kymmenellä erityisjärjestelyssä, joista Suomessa oli käytössä kolme. Naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan uhreja koskevasta kymmenestä erityisjärjestelystä Suomessa oli käytössä viisi. (Kaaviot 27 – 31)

Oikeuslaitoksen hyvän toiminnan edellytyksenä ovat riittävät resurssit, mukaan lukien tarvittavat investoinnit fyysiseen ja tekniseen infrastruktuuriin, sekä pätevä, koulutettu ja asianmukaista palkkaa saavaa henkilöstö kaikissa henkilöstöryhmissä.

Suomessa tuomioistuimia koskevat julkiset menot verrattuna bruttokansantuotteeseen ovat viidenneksi alhaisimmalla tasolla EU:n jäsenmaista, suunnilleen samalla tasolla kuin Ranskassa ja Luxemburgissa. Verrattaessa tuomioistuimia koskevia julkisia menoja euroina asukasta kohti Suomi sijoittuu vertailumaiden keskikolmannekseen. Lisäksi tulostaulussa vertaillaan muun muassa tuomareiden ja syyttäjien vuosipalkkoja suhteessa maan keskimääräiseen bruttopalkkaan sekä tuomarien ja asianajajien määrää 100 000 asukasta kohti. (Kaaviot 32 - 38)

Kyselytutkimukset ovat tärkeitä arvioitaessa oikeuslaitosten toimintaa oikeusalan ammattilaisten tai tuomioistuinten palvelujen käyttäjien näkökulmasta. Suomessa ei tehty tuomioistuinten palvelujen käyttäjille tai oikeusalan ammattilaisille kohdennettuja kyselytutkimuksia myöskään vuonna 2021. (Kaavio 39)

Koska tieto- ja viestintätekniikan käyttö voi vahvistaa oikeuslaitoksia sekä tehdä niistä entistä helpommin saavutettavia, tehokkaampia ja mukautumiskykyisempiä, tulostauluun sisältyy laaja osio, jossa tarkastellaan yksityiskohtaisesti oikeuden digitalisointia. (Kaaviot 40 – 48) Tulostaulussa todetaan, että parantamisen varaa on, vaikka jäsenvaltiot käyttävät jo nyt digitaalisia ratkaisuja eri yhteyksissä ja vaihtelevassa määrin.

Oikeuslaitosten riippumattomuus

Tulostaulussa todetaan, että oikeuslaitoksen riippumattomuutta koskeva vaatimus edellyttää a) ulkoista riippumattomuutta siten, että asianomainen elin huolehtii tuomiovallan

käyttöön liittyvistä tehtävistään itsenäisesti olematta hierarkkisessa tai alisteisessa suhteessa mihinkään tahoon ja ottamatta vastaan määräyksiä tai ohjeita miltään taholta, jolloin se on suojassa sellaisilta ulkoisilta vaikuttamisyrityksiltä tai painostustoimilta, jotka voivat vaarantaa sen jäsenten päätöksenteon riippumattomuuden ja vaikuttaa heidän ratkaisuihinsa, ja b) sisäistä riippumattomuutta ja puolueettomuutta siten, että tuomioistuin ylläpitää yhtäläistä etäisyyttä oikeusriidan asianosaisiin ja siihen, mitkä ovat heidän intressinsä riita-asian kohteeseen, ja että yksittäisiä tuomareita suojellaan kohtuuttomalta sisäiseltä painostukselta oikeuslaitoksen sisällä.

Oikeuslaitosten riippumattomuutta tarkastellaan tulostaulussa indikaattoreilla, jotka kuvaavat kansalaisten ja yritysten käsityksiä oikeuslaitoksen riippumattomuudesta. Lisäksi tarkastellaan yritysten käsitystä lainsäädännön ja tuomioistuinten tarjoaman sijoitussuojan tehokkuudesta. (Kaaviot 49 – 54). Suomessa oikeuslaitoksen riippumattomuus nähdään jäsenvaltioista parhaana ja myös tuomioistuinten tarjoaman sijoitussuojan tehokkuuden arvioidaan olevan korkealla tasolla.

Rakenteellisen riippumattomuuden indikaattoreina tulostaulussa käytetään muun muassa tuomarineuvostojen (Suomessa Tuomioistuinviraston) toimivaltuuksia, korkeimman oikeuden presidenttien nimittämistä sekä asianajajien ja asianajajaliittojen riippumattomuutta. (Kaaviot 55 – 57 ja 65)

Edellisvuoteen verrattuna riippumattomuus on kansalaisten käsityksen mukaan parantunut 12 jäsenvaltiossa kun taas yritysten käsityksen mukaan riippumattomuus on heikentynyt 13 jäsenvaltiossa. Kuitenkin yritysten luottamus sijoitussuojaan parani 16 jäsenvaltiossa. Yleisimpänä syynä käsitykseen tuomioistuinten ja tuomareiden vähäisestä riippumattomuudesta mainittiin, että hallitus tai poliitikot sekaantuvat oikeuslaitoksen toimintaan tai painostavat sitä. Toiseksi yleisimpänä syynä mainittiin taloudellisten tai muiden intressien vaikutus.

Korruption torjuntaan liittyen vuoden 2023 tulostaulu sisältää uusia indikaattoreita.

Useimmilla jäsenvaltioilla on yksi tai useampi elin, joilla on jonkinlainen rooli korruption torjunnassa. Suomi on yksi niistä yhdeksästä jäsenvaltiosta (mukaan lukien muut Pohjoismaat), jolla ei ole erikoistunutta ennalta ehkäisevää elintä. Suomessa korruption torjunta perustuu viranomaisten verkostomalliseen toimintaan muiden tehtäviensä lisäksi ja olemassa olevien resurssien puitteissa. (Kaaviot 58 - 59)

Syyttäjälaitoksella on tärkeä asema rikosoikeudellisessa järjestelmässä ja jäsenvaltioiden välisessä yhteistyössä rikosasioissa. Kansallisten syyttäjälaitosten organisaatio vaihtelee EU:ssa, eikä yhtä yhtenäistä kaikissa jäsenvaltioissa käytössä olevaa organisaatiomallia ole. Tavanomaiset poliisiviranomaiset voivat kaikissa jäsenvaltioissa tutkia joitakin korruption muotoja ja nostaa niistä syytteitä. Suomea ja Unkaria lukuun ottamatta kaikilla muilla jäsenmailla on myös jonkinlainen erikoistunut poliisiviranomainen, joka tutkii tiettyjä korruptiotapauksia esimerkiksi silloin, kun ne ovat luonteeltaan vakavampia tai monimutkaisempia tai liittyvät tiettyyn epäiltyjen ryhmään. Tavanomaiset syyttäjäviranomaiset voivat kaikissa jäsenvaltioissa tutkia joitakin korruption muotoja. Suomessa ja kuudessa muussa jäsenvaltiossa ei ole syyttäjiä, jotka käsittelevät korruptiotapauksia. Suomessa, kuten 11 muussa jäsenvaltiossa, valtakunnansyyttäjän esittää tai nimittää toimeenpanovallan käyttäjä, eli esimerkiksi valtionpäämies, hallitus tai oikeusministeriö. (Kaaviot 60 - 62)

Tulostaulun päätelmät

EU:n oikeusalan tulostaulu 2023 osoittaa, että jäsenvaltioiden oikeuslaitosten toiminnan tehokkuus vaihtelee. Monilla lainkäyttöalueilla on kuitenkin käynnissä toimia oikeuslaitoksen tehokkuuden, laadun ja riippumattomuuden parantamiseksi. Haasteita on silti

vielä jäljellä, jotta voidaan varmistaa kansalaisten täysi luottamus kaikkien jäsenvaltioiden oikeuslaitoksiin. EU:n oikeusalan tulostaulussa esitetyt tiedot ovat osa Euroopan oikeusvaltiomekanismin puitteissa suoritettavaa seurantaa, ja niitä hyödynnetään komission vuotuisessa oikeusvaltiokertomuksessa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Euroopan unionin oikeusalan tulostaulu ei ole Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 288 artiklassa tarkoitettu unionin säädös eikä oikeudellisesti sitova instrumentti. EU:lla ei ole toimivaltaa antaa sitovaa sääntelyä tulostaulussa käsitellyissä, kansallista oikeuslaitosta koskeissa asioissa.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 67 artiklan mukaan unioni muodostaa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen, jolla kunnioitetaan perusoikeuksia ja jäsenvaltioiden erilaisia oikeusjärjestelmiä ja -perinteitä.

Talouspolitiikan EU-ohjausjakso on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 121 artiklaan perustuva EU:n talous-, finanssi- ja sosiaalipolitiikan vuosittainen koordinoitajakso. Komissio tekee vuosittain perusteellisen analyysin EU:n jäsenvaltioiden suunnittelemissa makrotalous-, talousarvio- ja rakenneuudistuksista ja ehdottaa toimenpidesuosituksia, jotka kattavat seuraavat 12–18 kuukautta. Komissio voi arviointinsa pohjalta ehdottaa, että neuvosto antaa maakohtaisia suosituksia jäsenvaltion oikeuslaitoksen parantamiseksi. Euroopan komissio on kytkenyt EU:n oikeusalan tulostaulun talouspolitiikan EU-ohjausjaksoon, ja useille EU-jäsenvaltioille on annettu talouspoliittisia suosituksia oikeuslaitoksen kehittämisestä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentti on ilmaissut tukensa EU:n oikeusalan tulostaululle ja korostanut korkealaatuisten oikeusjärjestelmien merkitystä luottamuksen ja vakauden edistämisessä useissa eri yhteyksissä antamissaan päätöslauselmissa.

Kansallinen valmistelu

Käsiteltiin oikeudellisten kysymysten jaostossa (EU-35) kirjallisessa menettelyssä 15.-22.1.2024.

Eduskuntakäsittely

Aikaisempien vuosien tulostaulut on käsitelty eduskunnassa asioina E 63/2013 vp, E 55/2014 vp, E 181/2014 vp, E 44/2016 vp, E 39/2017 vp, E 85/2018 vp, E/22/2019 vp, E 122/2020 vp, E 113/2021 vp ja E 147/2022 vp.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Tiedonannolla ei ole suoria vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Oikeusalan tulostaulu koskee Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 23 kohdassa tarkoitettua lainkäyttöä, joka on valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluva asia.

Taloudelliset vaikutukset

Tulostaululla ei ole suoria taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Komissio antoi 05.07.2023 oikeusvaltiokertomuksen (KOM(2023) 800 lopullinen), jonka yhtenä lähteenä on oikeusalan tulostaulu (ks. E 17/2019 vp jatkokirjeineen).

Asiakirjat

KOM(2023) 309 lopullinen; Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan keskuspankille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle; EU:n oikeusalan tulostaulu 2023.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Oikeusministeriö, Anne Hallavainio, anne.hallavainio[a]gov.fi, 029 51 50049 (laatija)
Oikeusministeriö, Noora Aarnio, noora.aarnio[a]gov.fi, 029 51 50017
Oikeusministeriö, Ilona Sekiguchi, ilona.sekiguchi[a]gov.fi, 029 51 50208

VAHVA-tunnus

EU/849/2023

Liitteet**Viite**